56e jaar. — Nr 10.

Dit nummer bestaat uit 8 bladzijden.

Zaterdag, 23 Januari 1909.

DE POSTRIJDER
DER PROVINCIE LIMBURG.

Men schrijft in te Tongeren bij V. COLLÉE, uitgever en eigenaar van dit blad.

De POSTRIJDER verschijnt 's dinsdags, 's donderdags en 's zaterdags.

Alle toezendingen van brieven, geld of aankondigingen moeten *franco* gedaan worden aan den uitgever. Groote Markt, te Tongeren.

Abonnement:

Drie maal per week : 6 fr per jaar.
Twee " 5 "
Een " 4 "

Een blad afzonderlijk 10 centiemen.

De abonnementen zijn vooraf betaalbaar.

Aankondigingen : 15 centiemen per drukregel.

Reclamen, vonnissen en andere artikels vooraan of binnen in het blad 1 frank den drukregel.

EERSTE BLAD

TONGEREN, DEN 23 JANUARI 1909

Het huiselijk leven.

Slaat de dagbladen open, luistert naar hetgeen er gezegd wordt zoowel in het openbaar als in het huiselijk leven, zoowel op straat als in den familiekring, moet ge niet bekennen dat weinig vreugde heerscht en dat er meer gezucht dan gelachen wordt op onze dagen ?

Zonder ons op politiek terrein te plaatsen, zonder te spreken van 't geen wij dagelijks zien omgaan in de politieke wereld, alwaar wij het goede recht maar al te dikwijls zien onderdrukken, moeten wij niet bekennen dat onrust, misnoegdheid overal heerschen ; dat eene algemeene klacht opstijgt uit al de standen der samenleving, en dat deze klacht uitkomt op dit enkel woord : « Het is slechte tijd ! Wij beleven eenen droevigen, eenen moeielijken tijd ! »

En nochtans onze voorouders hebben ook slechte dagen beleefd ! Oorlog, hongersnood, ziekten hebben hunne schouderen gedrukt, ja zelfs veel harder, veel lastiger, dan diezelfde kwalen op ons geslacht drukken !

In de 16e eeuw, wanneer de geuzen onze kerken in brand staken onze kloosters plunderden en onze priesters vermoordden ; in de 17e eeuw, wanneer Lodewijk XIV en zijne legerbenden onze velden, onze steden kwamen verwoesten ; op het einde der 18e eeuw, wanneer nogmaals Fransche overwinnaars ons de Fransche vrijheid, de Fransche broederlijkheid kwamen opdringen, en dat zij onze nationale vrijheden kwamen verbreken, onze kerken sluiten, onze priesters naar Oleron en Cayenne vervoeren, dan was het ook slechte tijd, en onder vele opzichten was het veel slechter tijd dan heden op onze dagen.

En toch hebben onze voorvaderen die tijden, die beproevingen met kracht en moed onderstaan !... En zijn wij verzekerd dat, indien wij dezelfde beproevingen, dezelfde vervolgingen moesten lijden, wij zooveel standvastigheid aan den dag zouden leggen ? Zijn wij zeker dat wij die rampen met dezelfde zielskracht, met dezelfde onderwerping aan Gods wil zouden dragen ?

Ik twijfel eraan en de reden van mijnen twijfel is hierop gegrond, dat onze voorouders veel sterkte vonden in de inrichting van het huisgezin, in de samenstelling van het huiselijk leven.

Indien wij ze konden ondervragen nopens hunne levenswijze in den slechten tijd van voorheen, ongetwijfeld zouden zij ons antwoorden :

Ja, wij hebben aan de burgeroorlogen, aan den inval van den vreemde, aan de omwentelingen kunnen weerstaan, ja, wij zijn rechtstaande gebleven in de droevige omstandigheden van alsdan ... Maar dit hebben wij alleenlijk te danken aan de krachtige en godsdienstige inrichting van ons familieleven. Het is in die schuilplaats dat wij rust en vrede, zegen en geluk gevonden hebben ; dat wij van jongsaf en beter dan in de boeken, geleerd hebben hoe wij ons moeten gedragen in de wisselvalligheden des levens ; het is rond den haard dat wij goede christenen, kloeke Vlamingen geworden en gebleven zijn !

En indien hunne stem zich aan ons, hunne afstammelingen, kon doen hooren, zij zou er stellig nog bijvoegen :

Wilt gij de maatschappelijke orde op hare ware grondstelsels vestigen ? Wilt gij de openbare rust handhaven ? de eendracht en liefde tusschen de verschillige volksklassen doen herleven ? Welnu, begint met den huiselijken kring in eer te herstellen ; laat den familiegeest, gesteund op godsdienst en zedelijkheid, alles beheerschen ; met één woord, « zoekt het rijk Gods, en al het overige zal u toegeworpen worden ! »

Maar, wij moeten het zeggen, wij zijn verre van den huiselijken haard afgeweken. Eenieder kent en betreurt de kwaal. Doch wat doet men om ze te verdrijven ! Het familieleven gaat te niet en wie denkt er aan om het te doen herleven !

De huiselijke haard blijft verlaten ; men heeft zien ook zoo klein gemaakt dat hij nauwelijks aan eenen haard gelijkt !... Men bouwt geene breede schoorsteenen meer, waar gansch de familie vóór en in kon zitten om te luis eren naar de lezing van een stichtend boek, naar de gebeurtenissen onzer jeugd of de duurbare lessen van vader en moeder. Nog zelden, wanneer de dagtaak ten einde en de lamp ontstoken is, mag men de leden van 't gezin in de huiskamer vereenigd zien, en dikwijls, al te dikwijls wordt er gevraagd : Waar is vader ? Naar het koffiehuis. — Blijft moeder nog lang uit ? Zij zal voor 't avondeten terug zijn. — En broeder ? — Weeral bij zijne vrienden !

De winter klopt !

De winter klopt en steeds te vroeg.
Zegt, rijken ! hebt gij brand genoeg ?
Kunt gij gerust bij 't haardvuur blijven,
U koesteren in zacht gevlij ?
Ik ken er die van kou verstijven,
En menschen net zoo goed als gij.

De winter klopt, 't gebrek is groot.
Zegt, rijken ! hebt gij vleesch en brood ?
Vult gij steeds zorgeloos uw magen
Met uitgezochte lekkernij ? ..
Ik ken er die een broodkorst vragen,
En menschen net zoo goed als gij.

De winter klopt met ramp en leed.
Zegt, rijken in uw pelen kleed,
Kan u de wind door 't lijf niet snijden ?
Ge dekt uw borst met hermelijn ;
Maar 'k ken er die zoo hevig lijden,
En menschen die uw broeders zijn.

De winter klopt, de koû woedt fel.
Zegt, rijken ! dekt ge u warm en wel ?...
Ik ken er ook die onder lompen,
Op strooibed rillen, zoo gelijk
Een hond van koude ineen gekrompen !
En toch bij God ook even rijk.

't Geweten klopt op elks gemoed.
Zegt, rijken ! is 't daar binnen goed ?
Voelt gij inwendig u niets klagen ?
Hebt gij van vuur en brood en kleed
Den arme 't overschot gedragen,
En hem geholpen wen hij leed ?

De dood klopt ook eens op elks woon.
Zegt, rijken ! staat uw reek'ning schoon ?
Zult gij om 't weldoen u verblijden,
Of is 't de wroeging die u wacht ?
Hebt gij uw broeder laten lijden,
Of hem het bitter lot verzacht ?

Laat kloppen al wat kloppen wil,
Uw herte blijft van vreezen stil.
Zoo ge in de kist met gouden staven
Met overvloeden opgekropt,
U zelf niet vrekkig wilt begraven,
Wanneer de gure winter klopt.

BUITENLAND.

Nederland. — DE NIEUWE MINISTER VAN WATERSTAAT. — De heer Regout, lid der Eerste Kamer van Limburg, is benoemd tot minister van waterstaat, in vervanging van den heer Bevers, overleden. De nieuwe minister is katholiek ; hij heeft zijne studies gedaan in de Hoogeschool van Leuven en heeft er zijn diploma van burgerlijk ingenieur verworven.

Frankrijk. — DE BENDE POLLET. — Dr Debierre, hoogleeraar te Rijsel, heeft het onderzoek geëindigd der lijken van de vier moordenaars, te Bethune gehalsrecht. Hij heeft er geene de minste kenteekens op gevonden, dat zij niet gezond of slecht bedeeld zouden geweest zijn. Het waren vier kloeke kerels, die zelfs, naar de hersens te oordeelen, zeer verstandig moesten geweest zijn.

— AANEENGEBOREN. — Een zeer zonderling geval heeft zich in het Moederhuis van Toul voorgedaan. Twee meisjes kwamen ter wereld, aan elkaar gegroeid. Het eene kind is korts na de geboorte overleden. Het andere leeft nog, maar zijn dood wordt elk oogenblik verwacht.

— RATTEN. — Men meldt dat heel het arrondissement Ruffec overrompeld is geworden door ratten, kleine, grijsachtige ratten, wat grooter als een mol en welke zich op wonderbare wijze vermenigvuldigen. Zij zijn een echte plaag voor den landbouw.

Vijf jaar geleden werd heel de streek andermaal door deze dieren verwoest.

— TWEEVOUDIGE VERSTIKKING. — Twee ouderlingen, verpleegd in het hospitaal te Toulon, in eene bijzondere kamer, werden verstikt gevonden.

— OVERSTROOMINGEN IN FRANSCH-CONGO. — Te Bangui is de Oubanguistroom zoo fel gezwollen, dat het peil sedert 20 jaar niet meer zoo hoog geweest is. De post van Bangui, die in 1891 reeds door eene overstrooming vernield werd, is thans weer onder water, alhoewel hij nu gebouwd is op de rotshoogten. Verscheidene gebouwen zijn reeds ingestort en het verkeer is slechts mogelijk per boot. De nieuwe wijk, gebouwd in 1906, is nog niet overstroomd.

De posten van Fort-de-Possel, Mobaye, Bangassou, de factorijen van Ouadda, Kouango en Ketro zijn verwoest. Te Mobaye is de kaai ingestort ; te Ketro staat alles reeds onder water van in de maand October. Van de gebouwen waar de Fransche resident te Bangassou met zijn geleide verbleef, blijft er nog enkel een puinhoop over.

Bijna al de oeverdorpen van de Oubangui, evenals de plantagies, zijn overstroomd en vernield. De inboorlingen kampeeren in het struikgewas en hebben gebrek aan levensmiddelen.

Te Mpoka, in de Kottostreek, zijn kort na elkander twee handelsagenten, de heeren Bourdeau en Chaumard, vermoord. In die streek is er hoegenaamd geene policie, daar de detachementen, op verzoek van de vergunninghoudende maatschappij, teruggeroepen werden.

— IN ZIJNE WOEDE, ZIJN HUIS IN BRAND GESTOKEN. — Te Brugnes, op het gehucht Ponauche, in Fransch-Vlaanderen, ontstond er Zaterdag een hevige twist tusschen den timmerman Charles Deleuze, en zijne vrouw.

De vrouw verliet met hare kinderen de echtelijke woning. De man werd zoo woedend dat hij zijn huis in brand stak. De geburen wilden het vuur blusschen, doch moesten voor de doodsbedreigingen van den brandstichter achteruit gaan. Het huis brandde ten gronde af ; het verkoold lijk van Deleuze werd in de puinen terug gevonden.

Engeland. — STRENGE STRAF. — Een werkman uit Londen, die in een kolenmijn in Wales waar hij iets te doen had, gesnapt werd, terwijl hij eene pijp rookte, is daarvoor gestraft met een maand gevangenisstraf. Er waren 700 mijnwerkers in de mijn, en er was groot gevaar voor een ontploffing. De werkman had bovendien steksken, tabak en whisky bij zich, al hetgeen verboden is in eene mijn. Hiervoor kreeg hij nog 5 fr. boete. De overtreding werd ontdekt en aangegeven door een mijnwerker.

— STORMWEER. — Niet alleen sneeuwstormen, maar ook zware regens hebben het Noorden van het Vereenigd Koninkrijk geteisterd. In de Schotsche laaglanden zijn van verschillende spoorweg glijnen de dijken weggeslagen, zoodat in geheel Schotland, in de hooglanden door de sneeuw en in de laaglanden door den regen, de spoorwegdienst ernstig in de war is.

In Ayrshire gingen de regens gepaard met een hevig onweder. Het postkantoor te Turnberry werd door den bliksem getroffen en vernield ; de bestuurder en zijn gezin moesten uit het puin worden opgegraven. Gelukkig is geen hunner ernstig gewond.

In het noordwesten van Ierland zijn vele laaggelegen steden overstroomd en vaart men met booten door de straten.

Duitschland. — DE BESTUURBARE BALLONS « ZEPPELIN ». — Te Friedrichshaven wordt op het oogenblik hard gewerkt, aan een nieuw luchtschip, de *Zeppelin V*. Verder is men bezig met het vellen van het Riedlewald. Met behulp van een automobiel worden de boomstronken uit den grond getrokken. Op de plaats van het bosch komen de nieuw hangars en werkplaatsen van de Zeppelin maatschappij, die besloten heeft haar eigen waterstofgas voor de vulling van luchtschepen te bereiden.

Te Hanau zijn de noodigste toestellen en een gashouder met 20.000 kub. m. inhoud besteld. De bereiding van het gas zal volgens een nieuw plan geschieden.

Bij het luchtschip van Zeppelin, dat het rijk heeft aangekocht, is een afdeeling militaire luchtschippers gestationeerd.

— KRASSE OUDERLING. — De hoog bejaarde prins-regent van Beieren gaat nog elk jaar de bergen in, om te klimmen, te jagen of aan het wintervermaak deel te nemen. De 88 jarige is nu weer, voor wintersche ontspanning, voor tien dagen naar Berchtesgaden.

Rusland. — CHOLERA. — Uit St-Petersburg wordt ons geseind, dat er 37 nieuwe gevallen zijn aangegeven, waarvan 6 doodelijk. In de gasthuizen worden tegenwoordig 309 zieken verzorgd. In een weduwenhuis te St-Petersburg zijn in vijf dagen 75 gevallen, waarvan 34 doodelijke, voorgekomen.

Italië. — ZALIGVERKLARINGEN. — Buiten de zaligverklaring van Jeanne d'Arc, vastgesteld op 18 April, de zaligverklaring van den eerwaarden Eudes, stichter der Eudisten, vastgesteld op 24 April, zal de zaligverklaring van den eerwaarden Cadillos, dominicaan, eerste martelaar in China, op 2 Mei geschieden. De gelukzalige kanonikken Criol en Halhanor, Oostenrijksche redemptoristen, zullen op Hemelvaartdag heilig verklaard worden.

De aardbevingen in Italië.

DE BOUW DER HUIZEN. — Na de aardbeving van 1785 werden er te Reggio slechts huizen met een verdiep gebouwd en die hebben nu bijna alle weerstand geboden.

Maar zooals gewoonlijk vergeet men zeer spoedig de vreeselijke gevolgen eener aardbeving. Men begon dus weldra weer hooger huizen te bouwen. In 1842 deed een krachtdadige gouverneur al de derde verdiepingen afbreken, omdat zij tegen de reglementen in gebouwd waren. Twintig jaar later werden zij weer opgebouwd. Zal men nu wijzer zijn ? 't Is te hopen voor de nakomelingen.

De laatste trein van het Roode Kruis, te Rome aangekomen, bracht slechts 44 gekwetsten mee hoewel er 140 bedden waren. 't Schijnt dat men de gekwetsten niet kan overhalen om hun land te verlaten. Bijna al de overlevenden zijn gekwetst, maar zij willen niet weg. Het Roode Kruis moest de 44 meegebrachten bijna dwingen mee te gaan.

Een inwoner van Lazzoro, die kanker aan den arm heeft, moest zoo spoedig mogelijk geopereerd worden. Maar hij antwoordt hardnekkig aan de geneesheeren : Laat mij gerust ! Ik wil hier sterven.

De onderkonsul der Vereenigde-Staten, M. Lipton, schijnt voor de aardbevingen bestemd te zijn. Hij was te Valparaiso toen daar de aardbeving plaats had en nu was hij sedert drie dagen te Messina, toen die stad vernield werd. Het huis waar hij woonde stortte in en hij ontkwam als door een wonder. Hij heeft de bureelen van zijn consulaat nu naar Catania overgebracht.

Spanje. — BRUG INGESTORT TE MADRID. — Te Madrid is eene houten brug over de Mancanares ingestort ; 30 personen vielen in het water, doch konden allen gered worden.

Indië. — DE PEST IN INDIË. — In Engelsch-Indië bezweken in den loop van 1908, niet minder dan 148.000 personen aan de pest.

Azië. — DE AARDBEVING VAN SMYRNA. — Meer dan 300 huizen zijn vernield door de aardbeving. In de dorpen van het district Phocéa, zijn slechts eenige personen gedood. De overheden hebben hulp gezonden. Te Menenen zijn tien huizen ingestort. Er zijn 2 dooden. Te Cassaba zijn er ook 2 dooden en de meeste huizen zijn vernield of beschadigd. Een nieuwe schok lichter dan de vorige werd gisteren morgen gevoeld.

Amerika. — GEWELDIGE UITBARSTING VAN EENEN VUURBERG. — De vuurberg Nagnas, in de provincie Tarzabors, ten Zuid-West van het eiland Lucon (Philippijnsche eiland) kwam Dinsdag avond plotseling in werking. Eene hevige uitbarsting beschadigde gansch de omliggende streek ; de groote wegen werden in stroomen kokend lava herschapen welke den omtrek doorloopen en vernielen.

Gelukkig werden de bewoners in tijds gewaarschuwd door onderaardsch gedommel en vluchtten verschrikt weg, zoodat er geene menschenlevens te betreuren zijn.

Vereenigde-Staten. — NOODLOTTIGE BRAND. — Gisteren morgen is er brand uitgebroken in de in aanleg zijnde waterwerken, waardoor Chicago van water zal worden voorzien. Vele arbeiders, werkzaam bij die waterwerken, welke gelegen zijn in een groot meer ongeveer 2.5 kilom. van de kust, zijn zonder twijfel omgekomen. Zes-en-twintig gewonden zijn door een sleepboot gered.

Er zijn 20 lijken te voorschijn gebracht.

De tunnel, die onder den bodem van het meer wordt aangelegd, is ernstig beschadigd door de ontploffing van het mijnkruit dat door de vlammen vuur vatte.

Veel werklieden in hunnen slaap verrast, moesten vluchten in nachtgewaad. Van andere stonden de kleederen in brand. Zij sprongen in het meer en werden aldus op de booten gered.

BINNENLAND.

ANTIQUITEITEN, EXPERTIESEN, aankoop. Koopt insgelijks oude pianos clavecijns van de laatste eeuw.
César ZONDERVAN, de Lignestraat, 60, Brussel

LUIK. — VALSCHE MUNT. — Valsche 2 frankstukken, met de beeltenis der Zaaister, Fransche Republiek, en het jaartal 1904 dragend, werden hier ter stede in omloop gebracht.

Zij bestaan uit een mengsel van zilver, lood en zink en zijn zeer goed nagemaakt. Zij zijn een weinig grijzer dan de echte stukken en niet gansch zoo zwaar.

— MOORD. — Maandag avond vonden eenige late uitblijvers in de rue St-Nicolas, te Luik, het lijk van een mijnwerker, den 27jarigen Reiffer.

Men meende eerst dat hij schielijk gestorven was aan een bloedopdrang, maar bij de lijkschouwing bevond men eene kleine steekwonde in de borst.

Hij was dus vermoord. Een mijnwerker, dien men in zijn gezelschap had gezien, is aangehouden.

— ZIJ KUNNEN VAN GELUK SPREKEN ! — Donderdag morgen, werden twee rioolwerkers bijna levend verbrand, terwijl zij hun werk verrichtten. Op een gegeven oogenblik werden zij verrast door ziedendheeten damp, die uit een fabriek kwam. Gelukkiglijk hoorde men hun hulpgeroep. 't Was tijd, beiden waren reeds min of meer in bezwijming, toen zij boven kwamen.

AWANS. — VERDWIJNING. — Men meldt ons de verdwijning van zekeren Lejeune. Deze is tusschen 35 en 40 jaar oud, van middelmatige gestalte, vrij zwaarlijvig en baardeloos. Zijn aangezicht is rond en zijn haar kastanjekleurig.

VERVIERS. — VERSTIKT. — De geburen van vrouw weduwe Ramet, woonachtig in de Bouxhatestraat, hoorden een verdoofd gerucht in eene kamer van het huis hunner buurvrouw. Daar het echter spoedig ophield, verontrustten zij zich evenwel niet. Toen zij echter later de 65 jarige weduwe en haar 30 jarige zoon niet zagen, vreesden zij voor een ongeval en gingen op de deur kloppen. Men antwoordde niet. Zij liepen dan de deur in : op den grond lagen de beide bewoners, verstikt door het koolzuur, dat uit eene kleine kachel ontsnapte. Aanstonds openden zij een venster en liepen eenen geneesheer bijhalen die er, echter niet zonder veel moeite, in gelukte, de ongelukkigen tot het leven terug te roepen.

Doctor Assen, Dartoisstraat, 10, Luik. Guillemins) Specialiteit : ziekten van de tanden.

BRUSSEL. — Eene jonge vrouw van Overijssche had, alvorens uit te gaan, hare gebrekkelijke moeder met haren zetel nevens de stoof geschoven. De oude moeder, die niet goed meer bij haar verstand is, wilde de stoof opstoken, doch zij deed het gloeiend deksel vallen op hare kleederen, die in vlam schoten en de ongelukkige letterlijk verkoolde. Wanneer de dochter terug thuis kwam, vond zij het verkoolde lijk harer moeder.

— Een hevige brand vernielde een schoenmakersmagazijn te Schaarbeek. Een agent, vernomen hebbend dat twee ziekelijke ouderlingen, de echtgenooten Lefevre, die op een zolderkamertje sliepen, daar nog waren, liep hen ter hulp en vond ze half verstikt. Eerst droeg hij de vrouw en dan den man beneden, terwijl het vuur woondde. M. Lucas werd verbrand aan de handen. De toegesnelde pompiers doofden het vuur na een half uur uit. De schade is belangrijk. De brand werd veroorzaakt door het ontploffen eener petroollamp.

— Een aantal jonge leden der Liberale Associatie van Brussel hadden het voorstel gedaan het jaargeld der leden merkelijk te verminderen. In dat geval zouden zij eenige honderden werklieden, van welke zij zeker zijn, in de associatie doen treden hebben.

Een hevige veldtocht werd ondernomen voor en tegen het ontwerp.

De stemming over het voorstel heeft plaats gehad en het is verworpen met ééne stem meerderheid.

Van daar uitbundige vreugde bij de « ouden » en groote teleurstelling bij de « jongen ».

— Een schoenmaker was over eenige maanden getrouwd met eene wwe met drie kinderen, en die daarenboven 15 jaar ouder was dan hij. Dat het niet lang rozen sneeuwde in dit huisgezin laat zich denken. De man raakte aan den drank en men vocht haar en pluim. Verleden maandag heeft dit droevig leven een einde genomen. Weer kwam de man dronken thuis. De vrouw, hierover vergramd, nam eene marmiet met kokend water, goot deze over den man en deze werd hierdoor aan het hoofd en 't bovenlijf zoo zeer gewond, dat zijn leven wel in gevaar zou kunnen zijn.

ANTWERPEN. — *De nieuwe forten in Antwerpen*, zullen niet binnen de 3 jaar kunnen voltooid worden.

Eerst daarna zal er aan gedacht kunnen worden de oude forten af te breken en de eerste versterkingslijn aan te leggen die, zooals men weet, met eene grillie afgesloten zal worden.

Antwerpen zal dus eene groote uitbreiding kunnen nemen in 1913.

Naar men zegt zullen van de oude forten, de poorten en eenige gebouwen blijven bestaan.

BOOM. — ERFENISZAAK. — Woensdag namiddag is het parket van Antwerpen hier aangekomen, om verscheidene huiszoekingen te doen naar aanleiding van het volgende :

In Januari 1908 stierf in deze gemeente de renteniер G., die langen tijd gewoond had met eene vrouw, die zijne echtgenoote niet was.

Toen later de erfgenamen in het sterfhuis veel geld meenden te vinden, zagen zij zich erg bedrogen.

Die zaak, nu aan de ooren van het parket gebracht, heeft geleid tot het onderhavige onderzoek.

In een der woningen, waar huiszoeking werd gedaan, is een kistje met waarden in beslag genomen.

Men bezrijpt dat die zaak niet weinig besproken wordt in de gemeente.

NINOVE. — Eene ongelukkige zaak houdt de gemoederen te Meerbeek bezig : Terwijl de familie D. H. aan het middagmaal was, werden de moeder, twee kinderen en zelfs de meid eensklaps onpasselijk. Daar de buikkrampen vermeerderden werd een geneesheer ontboden, welke dadelijk vaststelde dat de zieken vergiftigd waren. Krachtdadige geneesmiddelen werden aan de slachtoffers toegediend. De vader alleen was niet erg aangetast ; ook de hond des huizes rolde op den grond van de pijn. Toen alles wat voorbij was, onderzocht men wat er

---

DE BOKKENRIJDERS
in het Luikerland.

5de vervolg.

De beschuldigde D., antwoordde of wel niet, of wel met leugens op de vragen die hem gesteld werden. Ook gaf op 26 Mei het feodaal gerecht het bevel van hem de kleine tortuur te doen onderstaan en, zoo hij weigerde bekentenis te doen, de groote, gedurende dewelke men hem zoude ondervragen over feiten A., ten laste gelegd, en over geene andere. Zoo nogtans hij wat anders van zelf veropenbaarde, dan moest men hem laten spreken, zonder hem te ondervragen : « Leeren en rechargeeren u, dat gij sult wijsen D., gevangen, ter scherpe examinatie, soo verre de kleine graad der scherpe examinatie sich extendeert, ten tijde van ses uren ; en in geval de gevangen niets mochte te bekennen, dat hij den sterken graed van torture ten tijde van twee uren sal moeten onderstaen, sullx over de feijten bevat in de betigtingen van A. Tot naericht des ondergerichts van Wellen, is te weten, dat de gevangen taxatievelijk over de aengetrokken feijten moet ondervraegd worden en over geene andere. Bij soo verre nochtans dat deselve gevangen van self, van andere feijten sprak of bekennen wilde, hem te laten klappen sonder iets te vragen en hetgeen hij van selfs diens aengaende vrijwilliglijk komt te seggen, pernitentelijk op te schrijven. »

De beschuldigde bekende alles, ook de feiten ten laste zijner medeplichtigen C., E., en B.

De groote tortuur was *de strappade*, waarvan wij vroeger gesproken hebben.

De beschuldigde F., loochende de feiten, die men hem ten laste legde ; ook gaf, op 30 Mei, het feodaal hof het bevel aan den drossaard van proeven bij te brengen : .... « Leeren en rechargeeren u, dat gij sult lasten aen den heer officier verders tegen den voorschreven gevangen te probeeren over de artikels probatoires. »

De beschuldigde C., wilde niet spreken, dan hier of daar een woord om te loochenen wat men hem ten laste legde ; ook kreeg het hof van Wellen op 3 Juni het bevel van hem de kleine en, in geval hij weigerde iets te bekennen, de groote tortuur te doen ondergaan ; men moest hem ondertusschen ondervragen over de feiten, die A., en D., hem verweten : « Leeren en rechargeeren u dat gij sult wijsen C., ter scherpe examinatie ten tijde van ses uren op de kleine torture, sulckx over de betigtingen van A., en D. ; en soo verre de gedetineerde op den voorschreven kleinen graed niets mochte te bekennen, dat alsdan den hoogen graed ten tijde van twee uren tegen hen sal mogen worden geappliceert. » Het lukte dezen gevangene te ontsnappen op 13 Juni, daags te voren dat hij ging ter dood veroordeeld worden.

E., moest, volgens bevel van den zelfden datum, gedurende acht uren de kleine tortuur ondergaan en, zoo noodig, de groote gedurende twee uren.

Het zelfde bevel kwam af op 8e Juni voor B., en op 10e voor F. : « Leeren en rechargeeren u, dat gij sult wijsen den gevangen F., ter scherpe examinatie, sullende de kleine graede der torture duren ten tijde van acht uren, en bij soo verre de gevangen op de voorschreve artikels niets bekende, dat alsdan de hooge graed der torture sal plaets grijpen, ten tijde van twee uren. »

De veropenbaringen en bekentenissen op de pijnbank hadden voor gevolg de aanhouding door den drossaard van G., zoon van F., op 18e Juni, te Munsterbilsen.

De beschuldigde F., moest ofwel zijne woorden teruggetrokken hebben, ofwel 't voorwerp geweest zijn van nieuwe beschuldigingen, want het feodaal hof gaf andermaal het bevel op 14e Juli van hem op de pijnbank te brengen, zoodra hij zou hersteld zijn van zijne ziekte. « Leeren en rechargeeren u, dat gij sult wijsen F., ter naerdere scherpe examinatie ten tijde van drij uren op den kleinen graed en een uur op den grooten graed der torture, mits eerst aen u consteerende van de hersteltenis van dito gevangen bij declaratie van eenen doctoor. »

Eindelijk, toen alle wettelijke formaliteiten vervuld waren en toen het feodaal hof zekere proeven had over de strafbaarheid, werden A., B., en D., ter dood veroordeeld volgens het strafwetboek dier tijden.

Ziehier de drie vonnissen :

Vonnis van 14e Juni 1774, tegen A.

... « Leeren en rechargeeren u, dat gij, u voegende op uwen gewoonlijken richterstoel en aldaer recht doende, sult wijsen den heer officier, *officii nomine inquirent*, wel gefundeert om A., gevangen te doen brengen ter plaetse van supplicie en denselven aldaer te doen onthalsen, het dood ligchaem te doen leggen op een rad en het hoofd op eenen piel, anderen tot s p i e g e l en exempel. »

Vonnis van denzelfden dag, tegen B.

... « Leeren en rechargeeren u, dat gij u voegende op uwen gewoonlijken richterstoel, en recht doende, sult wijsen den heer officier, *officii nomine inquirent*, wel gefundeert om den persoon van B., gevangen te doen brengen ter plaetse van justicie en denselven aldaer geworgt aen eenen staek tot asschen te doen verbranden, den anderen tot s p i e g e l en exempel. »

Vonnis van 15e Juni 1774, tegen D.

... « Leeren en rechargeeren u, dat gij, u voegende op uwen gewoonlijken richterstoel, en recht doende, sult wijsen den heer officier, *officii nomine inquirent*, wel gefundeert om den persoon van D., gevangen te doen brengen ter plaetse van justicie en denselven aldaer geworgt aen eenen staek tot asschen te doen verbranden, den anderen tot s p i e g e l en exempel. »

De strafuitvoering had plaats, zooals pastoor Vandenbrouck ons reeds vermeld heeft op 10e Juni 1774, te Wellen, ter plaatse genaamd *Bonderkuil*, tegenover het kasteel van Printhagen.

« Den 2e Julij 1774, zegt Vandenbrouck verder, zijn tot Ulbeek gevangen sekere H., en I., welke beide inwoonders van Ulbeek sijn seffens ten huise van den Capitijn tot Wellen gebracht en voorts naer Munsterbilsen.

Ten selven mael sijn gevangen J., inwoonder van Abswellen, K., inwoonder van Wellerbosch, L., van Hoensbroeck, sijnde alhier getrouwt en inwoonder van den Blijdensteck tot Wellen.

Den 3e Julij is gevangen M., geboortig van Hasselt en tot Vroelingen getrouwt, parochie Wellen, welke alle sijn naer Munsterbilsen getransporteert.

Op den 1e Augusti 1774, is het peerde volk der heeren naer Munsterbilsen gereden om de executie bij te woonen. Op dien dag sijn geexecuteert F., G., H., J., K., M., welke alle ses sijn verworgt en verbrandt ; J., sijn rechte hand afgekapt, geworgt en verbrandt ; L., geraedbraekt, geworgt en sijn ligchaem ten toon op het rad geleyd. »

L., uit den *Blijdenstock* kwam dringend op tegen zijne aanhouding, doch te vergeefs, want op 8e Juli kreeg de drossaard de toelating van nadere proeven bij te brengen : ... « Leeren en rechargeeren u, dat gij sult wijsen *hic et nunc*, sonder eenige prejudicie, het gedaen arrest, en civile detententisse in den persoon van voorschreven L., van macht, en gij sult lasten aen den heer officier, officii nomine arrestant tegen denselven L., verders te probeeren, soo sijnen raed gedragen. » Den 21e der zelfde maand werd L., plichtig geoordeeld en bijgevolg in hechtenis gehouden.

De rechtspleging tegen de beschuldigden, te Munsterbilsen gevangen gehouden, duurden de gansche maand Juli. De pijniging werd uitgesproken tegen degenen, die de feiten loochenden of weigerden te antwoorden. Alzoo werd den 16e Juli opgelegd aan J., het volgende afgevaardigd :

« Leeren en rechargeeren u, dat gij sult wijsen voorschreven J., gedetineerden, ter scherpe examinatie over de feyten behelst in de artikels probatoir ten tijde van drie uren op den kleinen graed en, in cas van geen bekentenisse, een uur in de estrapade, sulckx ten overstaen van eenen expertenten heer doctoor in de medicijnen. » Den zelfden dag werd het zelfde uitgesproken tegen H.

Het was de beschuldigde E., die zijne medeplichtigen J., en K., betichtte, want deze vroegen om met E., gelijkelijk verhoord te worden ; den 16e Juli stond het feodaal hof aan het gerecht van Wellen zulks toe, en het verhoor had plaats voor den drossaard ; doch er werden geene bekentenissen gedaan, want den 18e Juli kwam het bevel van J., K., en M., de kleine tortuur en desnoods de groote te doen onderstaan, gedurende dewelke zij zouden ondervraagd worden over de zes eerste bewijsstukken. Den 22e Juli werd het zelfde tegen L., afgevaardigd.

Eindelijk den 25e sprak het hooger gerecht van Munsterbilsen de doodstraf uit tegen zeven betichten, namelijk F., G., U., J., K., M., en J. De zes eerste werden veroordeeld om verworgd en verbrand te worden ; de laatste om, alvorens de doodstraf te ondergaan, de rechter hand afgekapt te krijgen.

Doodvonnis van J.

... « Leeren en rechargeeren u, dat gij sult wijsen den officier wel gefundeert om te brengen den persoon van J., ter plaetse van supplicie en aldaer denselven doen afkappen sijne rechte hand, deselve te doen nagelen aen een pael en daernaer denselven doen worgen en sijn ligchaem tot asschen verbranden, anderen tot spiegel en exempel. »

Vonnis van 28e Juli, tegen L.

... « Leeren en rechargeeren u, dat gij sult wijsen den heer officier wel gefundeert om den persoon van L., te doen brengen ter plaetse van supplicie, denselven te doen levendig radbraeken, en immediatelijk hem te doen geven den slag van gratie en het ligchaem te doen leggen op een rad, anderen ten spiegel en exempel. »

De halsrechting had dit maal plaats niet te Wellen, maar te Munsterbilsen, op 1e Augustus 1774, in tegenwoordigheid eener groote menigte nieuwsgierigen, bijzonder van Wellen.

Ten gevolge van veropenbaringen gedaan door de veroordeelden en ongetwijfeld van nog andere proeven werden er, op 31e Juli 1774 nog een twaalftal personen plichtig geoordeeld en door het feodaal hof aangeduid om in hechtenis genomen te worden.

Ziehier hoe priester Vandenbrouck zulks aangeteekend heeft :

« Den selven morgen der executie (1e Augusti) alhier tot Wellen, eenen solemneelen dienst gesongen zijnde voor de arme patienten, sijn gevangen N., geboortig van Wimmertingen en inwoonder van Russelt ; instantelijk daernae O., gemeijntendienaer woonachtig tot Russelt onder Wellen ; P., veldbode en garde-chasse van Wellen, woonachtig tot Vroelingen.

Item op de executie plaets in het bijwoonen van de wacht sijn gevangen Q., geboortig van Hilst, onder Hasselt, inwoonder van Russelt onder Wellen ; R., inwoonder van Russelt ; S., van Russelt onder Wellen ; T., geboortig van Ulbeek, inwoonder van Wellerbosch ; U., geboortig van Brouckom en inwoonder van Vroelingen.

Den selven dag (1e Augusti) 's avonds is gevangen V., Brij Fiette soon, woonachtig tod Russelt onder Wellen.

Den 3e Augusti is gevangen W., geboortig van Loon, inwoonder tot Vroelingen en den 22e Y., vader van R.

Den 28e Augusti is gevangen X., oud omtrent 73 jaeren vader van P., inwoonder van Vroelingen.

Den 7e September 1774 sijn alhier op de Bonderkuil tot Wellen geexecuteert W., Y., N., S., Q., R., welke sijn geworgt en verbrandt geworden ; O., T., V., P., U., welke vijf laetste sijn levendig verbrandt geworden.

X., vader van P., is omtrent den 8e October 1774 tot Munsterbilsen in de gevangenis gestorven. »

De meesten weigerden te antwoorden of loochenden al de feiten, want zij werden ter pijnbank verwezen.

Ziehier dat bevel aangaande P., op 18e Augustus door het feodaal hof gegeven : « Gij sult wijsen den voorgescreven P., ter scherpe examinatie over het schrijven der brandbrieven, respectievement, in het huis van F., en B., beide geexecuteerden, en over het leggen derselve aen de huisen van Joannes Corfs en wedw Wouter Swennen, alsmede over het complotteeren van alle huisen en woningen af te branden, welke het geld bij de brandbrieven gevraegd, niet souden komen te leggen ; sulckx ten tijde van vier uren op den kleinen en twee uren, des noodigs, op den hoogen graed der torture. »

Een soortgelijk bevel trof U., en O., en den 19e Augustus werd Q., ter pijnbank verwezen voor de volgende redenen : « Gij sult wijsen Q., ter scherpe examinatie ten tijde van vijf uren op de kleine torture en, des noodigs, twee uren op de groote, sulckx over de feyten vervat in de negen eerste artikelen... mede over den diefstal geperpetreert ten huise van Geert Massar, inwoon tot Rummen, nu omtrent dertien jaeren geleden. »

(Wordt voortgezet.)